
Forvaltningsplan for hjort Stord og Fitjar 2017 - 2020

Innhald:

1. Føremål – lovverket og bakgrunn for utarbeiding av forvaltningsmål

- 1.1. Viltlova
- 1.2. Naturmangfaldlova
- 1.3. Lov om skogbruk
- 1.4. Nasjonal strategi for forvaltning av hjortevilt
- 1.5. Forskrift om forvaltning av hjortevilt

2. Bestandsutvikling og status

- 2.1. Fellingsstatistikk
 - 2.1.1. Fellingsstatistikk 1990 - 2012
 - 2.1.2. Fordeling av avskytinga siste 5 år
 - 2.1.3. Fordeling av avskytinga 2001 - 2005
- 2.2. Sett Hjort
 - 2.2.1. Sett Hjort pr. jegerdagsverk
 - 2.2.2. Sett kalv pr kolle
 - 2.2.3. Sett kolle pr bukk
 - 2.2.4. Sett spissbukk pr bukk
 - 2.2.5. Sett hjort 2005 – 2014
- 2.3. Bestandsstruktur og vektutvikling - resultat frå Overvakingsprogrammet
 - 2.3.1. Vektutvikling hjå kalvar og ungdyr
 - 2.3.2. Reproduksjonsemna i bestanden
 - 2.3.3. Alderen til dyra hjortebestandane
 - 2.3.4. Årsaker til vektreduksjon
- 2.4. Skader på jordbruksareal, skog, hagar m.v.
 - 2.4.1. Beiteskader på jordbruksareal
 - 2.4.2. Beiteskadar på skog
 - 2.4.3. Skadar i hagar m.v.
- 2.5. Påkøyringar

3. Organisering, valdstruktur og områdebruk

- 3.1. Dagens valdstruktur organisering
- 3.2. Hjorten sin områdebruk, resultat frå merkjeprosjekt

4. Forvaltningsmål og tiltak i planperioden

4.1 Hovudmål

4.2 Delmål

- 4.2.1 Bestandsretta og grunneigarstyrt forvaltning av hjortebestandane
- 4.2.2 Forvaltninga skal vere Kunnskapsbasert
- 4.2.3 Redusere omfanget av arealbrukskonfliktar i høve andre interesser
- 4.2.4 Stogge vekt nedgang for kalvar
- 4.2.5 Auke reproduksjonsemna i bestanden
- 4.2.6 Legge til rette for eit årleg uttak på om lag 320 dyr

4.3 Tiltak for å nå måla:

- 4.3.1 Bestandsretta og grunneigarstyrt forvaltning av hjortebestandane
- 4.3.2 Forvaltninga skal vere Kunnskapsbasert
- 4.3.3 Redusere omfanget av arealbrukskonfliktar i høve andre interesser
- 4.3.4 Stogge vekt nedgang for kalvar
- 4.3.5 Auke reproduksjonsemna i bestanden
- 4.3.6 Legge til rette for eit årleg uttak på om lag 320 dyr

Foto Johan Trygve Solheim.

Dato: 20.05.2017

1. Føremål - bakgrunn for utarbeiding av forvaltningsmål

1.1. Viltlova

Viltlova (LOV-1981-05-29 nr. 38: Lov om jakt og fangst av vilt) og Naturmangfaldlova (LOV-2009-06-19 nr.100: Lov om forvaltning av naturens mangfold) gjev rammene for jakt og fangst av vilt og for forvaltning av vilt.

Viltlova gjev regelverket for det meste i høve utøving av jakt, fangst og forvaltning av vilt. Ein del av dette er heimla direkte i lova, men og gjennom ei rekkje forskrifter til lova m.o.a.: - *Forskrift om forvaltning av hjortevilt* som særskilt omhandlar forvaltninga av hjorteviltet.

Føremålsparagrafen i Viltlova seier:

§ 1. (lovens formål)

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

1.2. Naturmangfaldlova

Naturmangfaldlova som er ei overordna lov i høve all arts og arealforvaltning gjev ikkje konkrete reglar for jakt, fangst og forvaltning av vilt anna enn i høve det som ein vanlegvis kallar «skadefellingsløyve». Dette vil sei uttak av vilt utanom reglar for vanleg jakt og fangst for å avverje skade på ulike interesser. Dette er heimla i: **§ 17. alminnelige regler om annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk** og i **§ 18. annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene**. Prinsippa i Naturmangfaldlova skal likevel leggjast til grunn ved all forvaltning både av areal og einskildartar. Lova stiller og krav til kunnskapsgrunnlaget for offentlege vedtak noko som då gjeld for fastsetjing av det kommunale målet så vel som for både tildeling av fellingsløyver og godkjenning av bestandsplanar.

§ 1. Lovens formål

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

§ 8. Kunnskapsgrunnlaget

«Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.»

1.3. Lov om skogbruk (Skoglova)

Også skoglova har reglar som kan legge føringar for forvaltninga av hjortevilt dersom hjorteviltbestandane medfører store skadar på skog jf. Lova sin § 9:

§ 9. Førebyggjande tiltak

Når det er fare for at større skogområde kan bli skadd av insekt- eller soppangrep skal kommunen setje i verk dei førebyggjande tiltak som er nødvendige. Dette kan mellom anna vere pålegg til skogeigarar. Dette gjeld også for skog og tre i område som er utanfor virkefeltet i § 2. Departementet kan fastsetje nærare forskrifter om slike tiltak, og korleis utgiftene skal dekkjast. Kommunen sine kostnader i denne samanhengen er tvangsgrunnlag for utlegg.

Der beiting av hjortevilt fører til vesentlege skadar på skog som er under forynging, eller der beitinga er ei vesentleg hindring for å overhalde plikta til å forynge skog etter § 6 i denne lova, skal kommunen som viltorgan vurdere om det er behov for å regulere bestanden av hjortevilt slik at beitetrykket blir redusert.

1.4. Nasjonal strategi for forvaltning av hjortevilt

Direktoratet for Naturforvaltning fastsette i 2009 strategi for forvaltning av hjortevilt (DN rapport 8 – 2009). Strategien freistar å synleggjere utfordringane ein vil møte i høve forvaltninga av hjorteviltartane i åra framover. Denne utgjer den overordna målsetjinga for korleis ein ynskjer forvaltninga framover som er uttrykt gjennom 5 konkrete mål :

- Forvaltninga skal sikre livskraftige og sunne hjorteviltbestandar, rikt biologisk mangfald og framtidig produksjon.
- Forvaltninga skal ha brei samfunnsmessig legitimitet.
- Forvaltninga skal sikre samarbeid og samhandling mellom lokale, regionale og nasjonale aktørar.
- Forvaltninga skal vere basert på høg kompetanse på alle nivå.
- Forvaltninga skal stimulere til auka kvalitet og mangfald av opplevingar, tenester og produkt.

1.5. Forskrift om forvaltning av hjortevilt

Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2016-01-08-12) gjev reglar for forvaltninga av hjortevilt. Det er her i §3 sagt at kommunane skal fastsetje mål for utviklinga av bestandane av elg, hjort og rådyr. Føremålsparagrafen (§1) gjev og føringar for bestandsmåla.

§ 1 i Forskrift om forvaltning av hjortevilt seier : *«Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.»*

§ 3. Mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr

«Kommunen skal vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.»

Dagens hjorteviltbestandar utgjer viktige og store ressursar både som grunnlag for rekreasjon gjennom jakt, andre naturopplevingar og som kjøtprodusentar. Desse ressursane gjev mange stader og etterkvart grunnlag for næringsmessig utnytting. Mange jegerar og grunneigarar ynskjer difor å ha tette hjorteviltbestandar.

Samstundes påverkar hjorteviltet andre næringsinteresser som jord, skog og hagebruk der beiteskader av hjortevilt kan medføre økonomisk tap av betydeleg omfang. Skade i private hagar og på gravplassar, parkar o.l. kan og einskilde stader vere eit problem. I høve samferdsle er kollisjonar mellom køyrety, jernbane og hjortevilt mange stader er eit stort problem. Dette kan i mange tilfelle

medføre alvorlege personskadar i dei verste tilfella med tap av menneskeliv. Slike kollisjonar har og oftast store økonomiske konsekvensar gjennom skade på køyrety, kostnader for helsevesenet og kostnader med ettersøk og avliving av skadde dyr.

Store konsentrasjonar av hjortevilt påverkar og vegetasjonen i vesentleg grad noko som igjen kan få betydning for naturmangfaldet. Dette gjeld både i høve til vegetasjonen og endra livsmiljø og levekår for andre viltartar og organismar. Forsking syner at effektar av hjorteviltbeiting kan vera både positive og negative avhengig av kva forvaltningsmål ein har for det biologisk mangfaldet.

Kommunen har såleis ansvar for å ta omsyn til ei rekkje interesser når dei gjennom det kommunale målet skal legge føringar for hjorteforvaltninga. Dei kommunale måla bør vere mest mogleg konkrete og kunne etterprøvast.

§ 4. Interkommunalt samarbeid

«Kommunene bør samarbeide om felles mål for hjorteviltbestandene når det er hensiktsmessig å samordne bestandsplanleggingen over kommunegrensar.

Fylkeskommunen kan pålegge kommuner å inngå i et slikt samarbeid hvis det anses som nødvendig for å ivareta bestands- eller samfunnsmessige hensyn på et regionalt nivå.»

Ei rekkje merkjeprojekt av hjort syner at ein stor del av dyra gjennom året brukar store areal og at verken kommune eller fylkesgrenser er barrierar i den samanheng. Det er lokale variasjonar men størstedelen av dyra har ulike leveområde sumar og vinter og avstandane mellom desse kan vere til dels store. Hausttrekket går føre seg under jakta og ein stor del av dyra er innom fleire kommunar berre i løpet av jakta. Om ein skal få til ei målretta forvaltning er det då naudsynt med samordna forvaltning på tvers av kommunegrensar.

I Stord, Fitjar og Austevoll syner resultat frå merkjeprojekt og lokalkunnskap om sesongtrekk og trekkveggar at hjortebestanden i dei 3 kommunane til dels nyttar felles område. Ein kan såleis snakke om delvis felles hjortebestandar og det er då naturleg å sjå desse i samanheng gjennom eit felles forvaltningsmål for alle 3 kommunane.

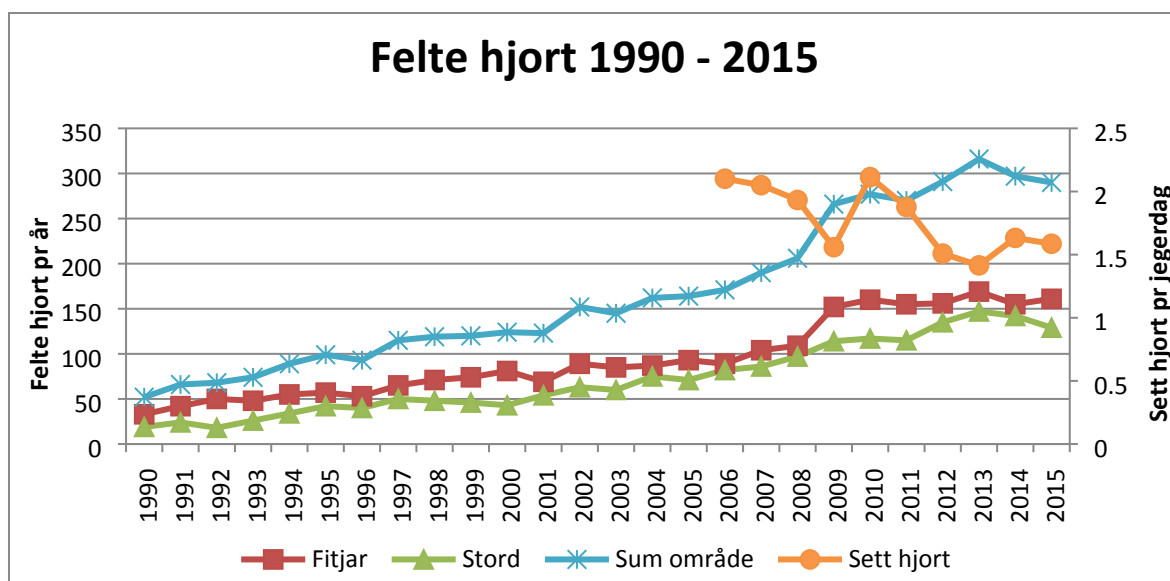
Dagens valdstruktur er dei fleste stader heller ikkje tenlege forvaltningseiningar. Å få etablert bestandsplanar for område meir i samsvar med dei lokale hjorteviltbestandane sine årsleveområde er difor og viktig for å kunne drive ei målretta forvaltning. Slike område vil ofte femne om vald frå fleire kommunar og samordna forvaltningsmål vert då viktig.

2. Bestandsutvikling og status

2.1. Fellingsstatistikk

2.1.1. Fellingsstatistikk 1990 - 2015

Hjortebestanden i området har som for resten av vestlandet auka monaleg sidan byrjinga av 1990 talet. Som det går fram av figuren nedanfor så auka avskytinga jamt og trutt frå 52 felt dyr i 1990 til den førebelse toppen som var i 2013 med 316 felte dyr. Etter dette har fellingstala gått noko ned og i 2015 vart det felt 290 hjort.

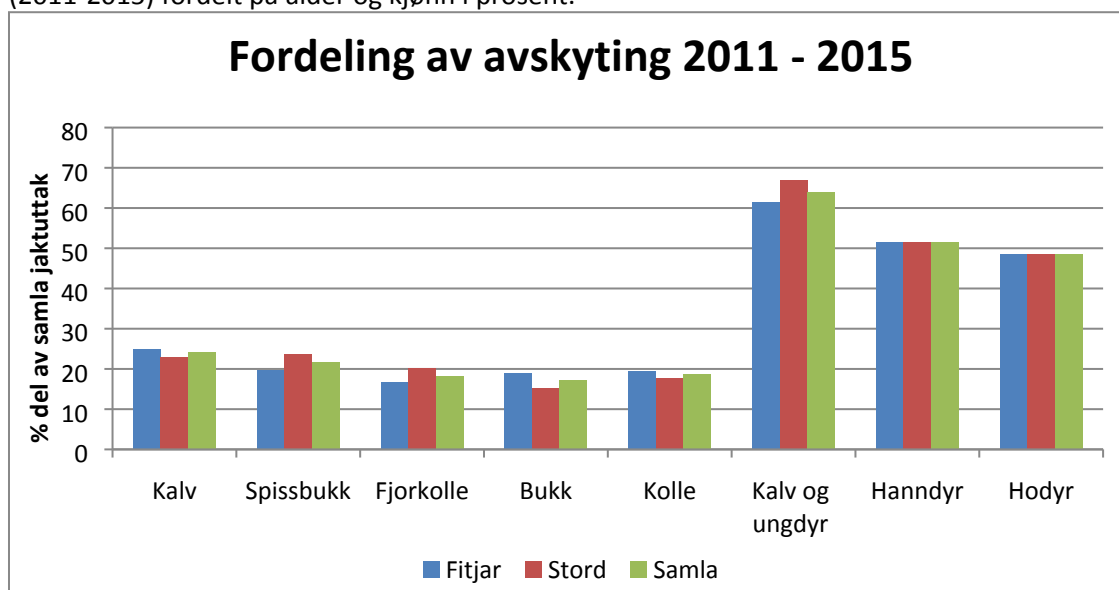

Fellingtala for området har auka 6 gonger frå 52 felte dyr i 1990 til 316 felte dyr i 2013 som er året med høgst fellingstal for området samla. Utviklinga har vore mykje godt lik i begge kommunane. Om ein ser på indeksen for Sett hjort pr. jegerdag (f.o.m. 2006) så tilseier den at bestanden var på topp i 2010. Avskytinga vart auka i åra etter 2010 noko som har medført bestandsreduksjon. Dei siste åra er avskytinga gradvis redusert.

2.1.2 Fordeling av avskytinga siste 5 år

Tilrådd avskytingsmodell har lenge vore å skyte «gjennom bestanden» dvs. at jaktuttaket skal gjerast på alle kjønns og aldersgrupper og at evt. ynskje om auke eller minke i bestandane skal gjerast gjennom å auke eller redusere det samla uttaket. Tilrådd fordeling av uttaket har lenge vore - minimum 20 % kalv (samla for begge kjønns), 20 % fjorkoller, 20 % spissbukk, maksimum 20 % eldre hanndyr og maksimum 20 % eldre hodyr. Vidare at fordelinga mellom kjønna samla sett skal vere lik og at kalv og ungdyr samla bør utgjere minst 60 %. Dess større del av uttaket ein har på kalv og ungdyr dess større totaluttak kan ein ha.

Diagrammet nedanfor syner den gjennomsnittleg fordelinga av avskytinga i området for siste 5 år (2011-2015) fordelt på alder og kjønn i prosent.

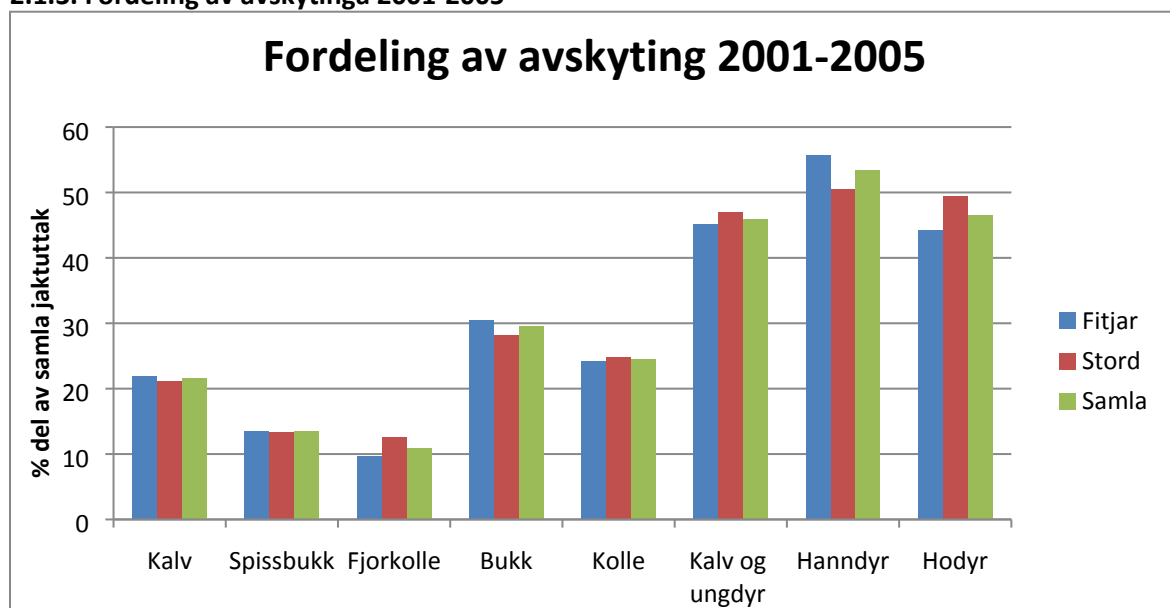

Diagrammet syner den gjennomsnittlege fordelinga av avskytinga på ulike kjønns og aldersgrupper i 5 års perioden for dei 2 kommunane kvar for seg og for begge kommunane samla.

For kalv så har dette i Fitjar utgjort 25 % av det samla jaktuttaket, for Stord 23 % og for området samla vel 24 %. Dette er bra men i høve gjennomsnittsalderen og dermed reproduksjonen vil det vere positivt med ein enno større del av uttaket som kalv. Spissbukk har utgjort nærare 22 % for området samla. Sjølv om det er ein fordel med eit høgt uttak av ungdyr er dette i høve kjønnsbalansen og å ha vaksne hanndyr i bestanden i meste laget. Fjorkolle har utgjort 17 % i Fitjar og 20 % i Stord, samla for begge kommunane vel 18 %. Bukk har utgjort ca. 19 % av jaktuttaket i Fitjar og ca. 15 % i Stord, samla vel 17 %. Koller har utgjort 19,5 % i Fitjar, 17,7 % i Stord og for området samla 18,7 %.

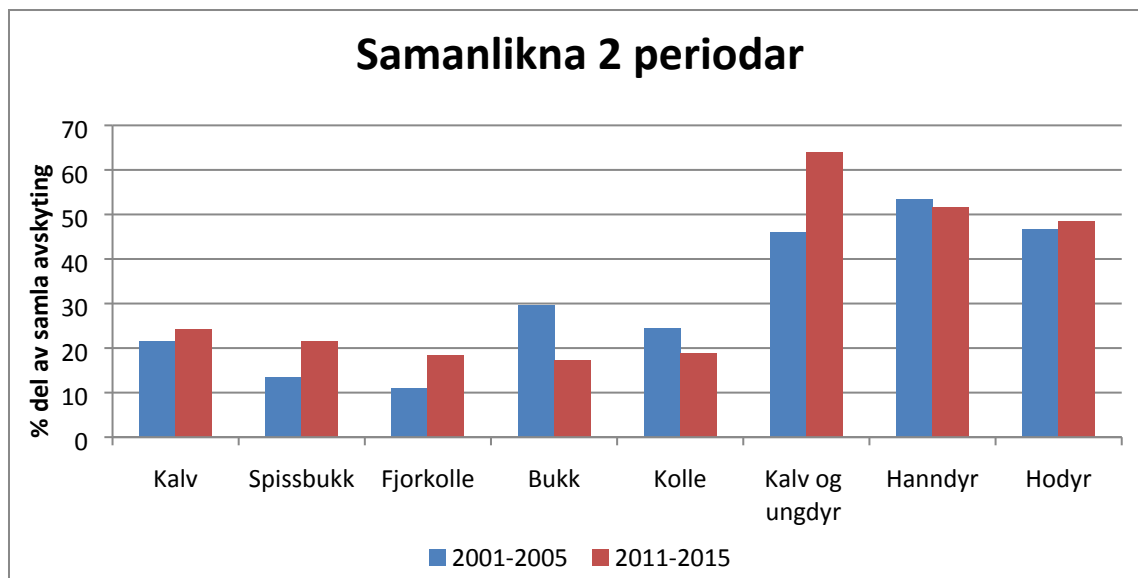
Kalv og ungdyr samla har i Fitjar utgjort 61,5 %, i Stord 67 % og for området samla 64 %. Fordelinga på kjønn har og vore bra i begge kommunane og samla er det felt 51,5 % hanndyr og 48,5 % hodyr i perioden.

2.1.3. Fordeling av avskytinga 2001-2005

Diagrammet syner den gjennomsnittlege fordelinga av avskytinga på ulike kjønns og aldersgrupper i 5 års perioden for dei 2 kommunane kvar for seg og for begge kommunane samla.

Om ein ser tilbake på fellingstala for perioden 2001 – 2005 (diagrammet ovanfor) så har det vore ei positive utvikling i høve avskytingsmønsteret. Ein hadde i denne perioden ein langt større del vaksne dyr i jaktuttaket, særskilt bukk som utgjorde nær 30 %. Medan kalv og ungdyr utgjorde berre 45 %. Fordelinga på kjønn var og skeiv i Fitjar og dermed for området samla.

Diagrammet syner fordelinga av avskytinga (begge kommunane samla) for dei 2 periodane. Som ein ser så er andelen kalv og ungdyr auka vesentleg i siste 5 års perioden samstundes som kjønnsbalansen er betra. Endringa i avskytingsmønsteret som er gjort er særst positivt i høve å auke gjennomsnittsalderen og å få meir vaksne hanndyr i bestanden. Det er framleis rom for å auke andelen kalv og å betre kjønnsfordelinga ytterlegare helst ved å redusere andelen spissbukk og/eller auke andelen fjorkoller.

2.2. Sett Hjort

Å halde eit bestandsnivå nokolunde stabilt er ikkje enkelt og det krev gode styringsverktøy og presis rapportering. Likevel vil ein måtte leve med mindre variasjonar då endringane fyrst vert fanga opp i ettertid.

Ein reknar at over 90 % av hjorten dør av ei kule. Jakta har såleis stor verknad på bestandsutvikling, men det vil likevel vere naturlege variasjonar grunna variasjonar i vêrtilhøve frå år til år som igjen påverkar beitekvalitet, vektutvikling og vinteroverleving fyrst og fremst for kalvar men og vaksne dyr. Dette kan medføre lokale bestandsendringar som ein ikkje lett fangar opp.

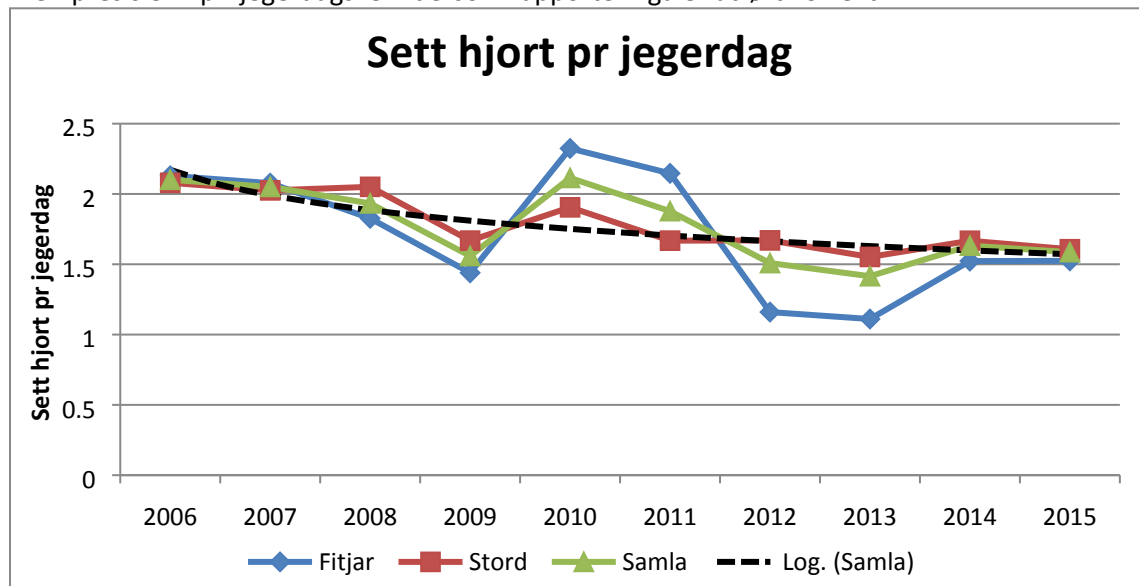
Med gode styringsverktøy vil ein kunne sjå endringane tidlegare og kunne korrigere avskytinga raskare. Sett Hjort registreringar er det verktøyet ein i dag meiner er det beste ein har. Dette går ut på at jegerane under jakta registrerar tidsforbruk og det dei ser og feller av hjort. Utifrå det vert det rekna ut ulike indeksar som skal sei noko om bestandsutviklinga både i høve bestandsstorleik, kjønnsfordeling, reproduksjon og jakttrykk. Kor godt det er avheng av mengda og kvaliteten på registreringane. Men dette er heller ikkje eigna til å fange opp brå og lokale endringar, men meir å sjå trendar i bestandsutviklinga for større område over noko tid.

For Stord og Fitjar har ein Sett Hjort registreringar frå 2006. Sett Hjort er eit statistisk verktøy og kvaliteten på dette aukar med auka datamengd/registreringar. Tilfeldige avvik og feilregistreringar vil og gjere mindre utslag dess større datamengd som ligg bak.

Grunna årlege variasjonar, tilfeldige avvik og at hjorten har store leveområde må me bruka registreringane frå innmarka med atterhald på små einingar som mindre vald og jaktfelt. Data vert registrert særskilt for innmark og utmark. Sett hjort data frå innmarksjakt syner seg å variere mykje einskilde år utan at det kan forklarast utifrå bestandsmessige tilhøve. Ein reknar difor at tala frå utmarksjakt gjev dei sikreste indikasjonane på bestands- variasjonar. I Stord og Fitjar har me i stor grad bruka utmarks- og innmarksregistreringane som likeverdige av de avvik og variasjonar vil gjevne seg ut over tid.

2.2.1. Sett Hjort pr. jegerdagsverk

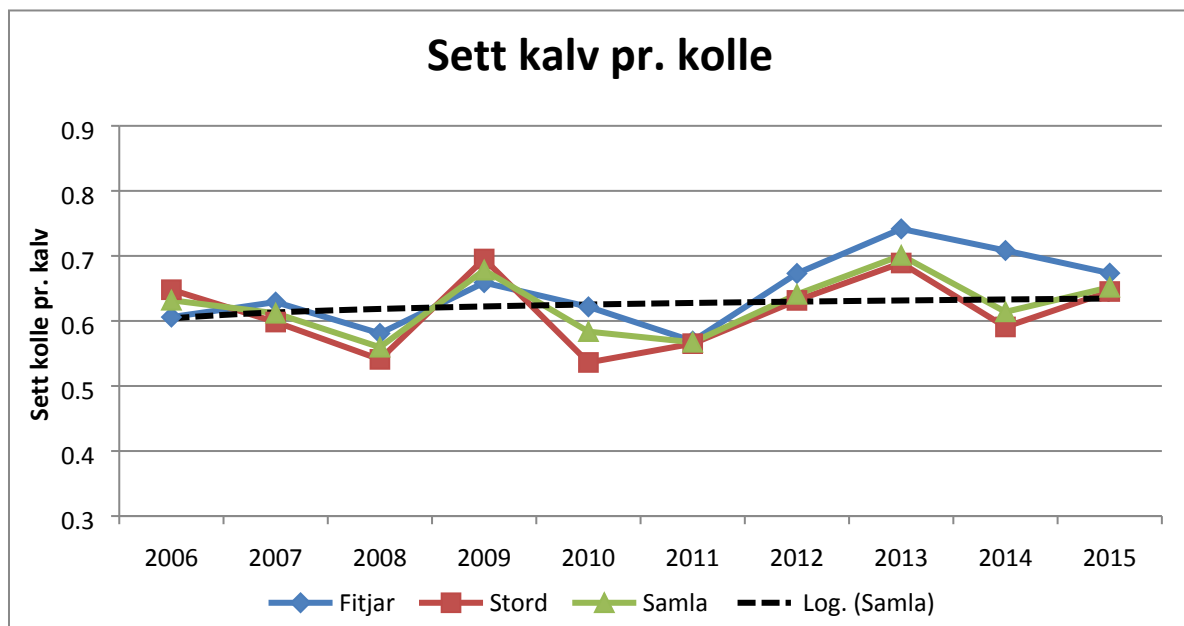
Indeksen for Sett Hjort pr. jegerdagsverk og pr. jegertime gjev uttrykk om endringar i bestandstettleiken. Sjølv om dei til dels samsvarar nokolunde bra vil Sett Hjort pr. jegertime vere meir presis enn pr. jegerdagsverk dersom rapporteringa er utført korrekt.

Diagrammet viser sett hjort pr. jegerdag for dei 2 kommunane kvar for seg og for begge kommunane samla. Trendkurva (Stipla linje) gjeld for begge kommunane samla. Trenden for indeksen er synkande noko som tilseier at bestanden er i reduksjon. Høgste indeksen for området samla hadde ein i 2010.

Indeksane vil kunne variere noko frå år til år utan at ein trur bestanden varierer tilsvarande. Vêrtilhøva under jakta vil truleg kunne medverke på talet observasjonar slik at det ved mykje dårleg ver vert færre observasjonar. Vêrtilhøve vil og påverke korleis dyra brukar terrenget, tidspunkt for lauvfall og snø vil og kunne påverke kor mykje av dyra i terrenget ein ser. Sett Hjort er difor diverre ikkje presist nok til å kunne uttrykke mindre bestandsendringar frå år til år, men må sjåast over fleire år for å finne ein trend i utviklinga. Utifrå indeksen her kan det sjå ut som om bestanden var på topp i 2010 eller kanskje enno tidlegare.

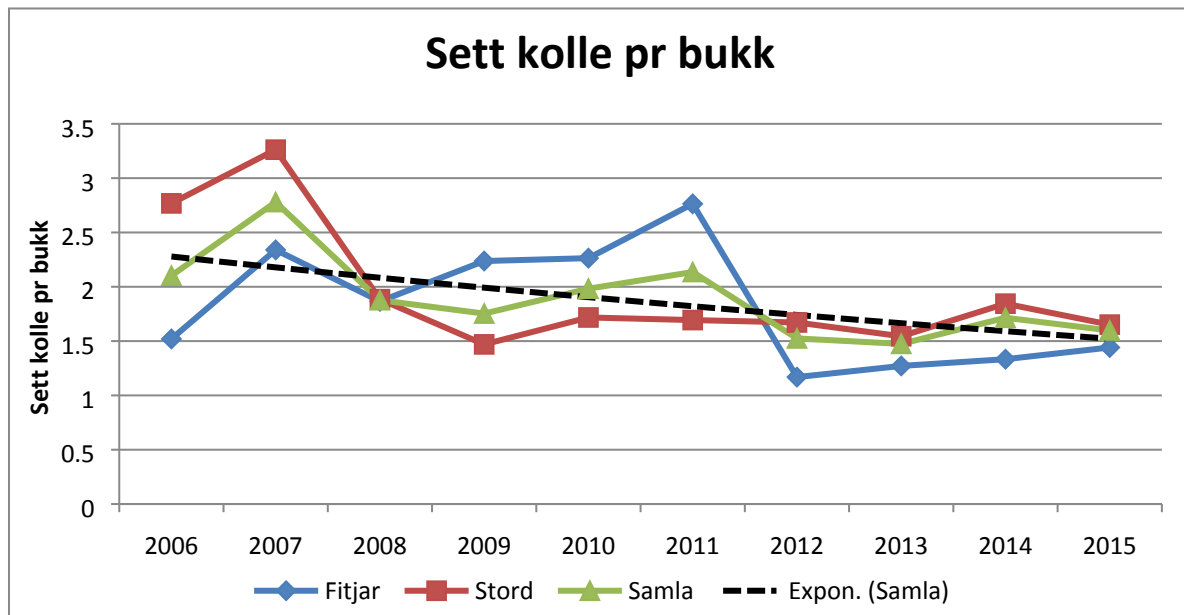
2.2.2. Sett kalv pr. kolle

Diagrammet viser kor mange kalvar som vert observert pr. observert kolle. Indeksen for Sett kalv pr. kolle gjev uttrykk for reproduksjonsevna i bestandene. Trenden her er svakt aukande noko som samsvarar bra med at andelen eldre koller i jaktuttaket er redusert dei siste 7 - 8 åra.

Indeksen for Sett kalv pr. kolle gjev uttrykk for reproduksjonsevna i bestandane. Dette avheng av kondisjonen og aldersfordelinga blant dei vaksne hodyra i bestanden. I dei fleste tilfelle vil det vere ynskjeleg med ein høg og stabil produksjon av kalvar i bestanden. Viktigaste kriteriet i så måte er høg gjennomsnittsalder hjå dei vaksne dyra i bestanden. Beste måten å sikre det på er at kalv og ungdyr utgjer ein stor del av jaktuttaket og vaksne dyr då tilsvarande mindre del. Indeksen varierer noko frå år til år men trenden er svakt aukande, noko som tilseier at fleire av kollene har kalv. Dette samsvarar med endringa i avskytingsmønsteret ein har hatt der kalv og ungdyr no utgjer ein større del av jaktuttaket enn tidlegare.

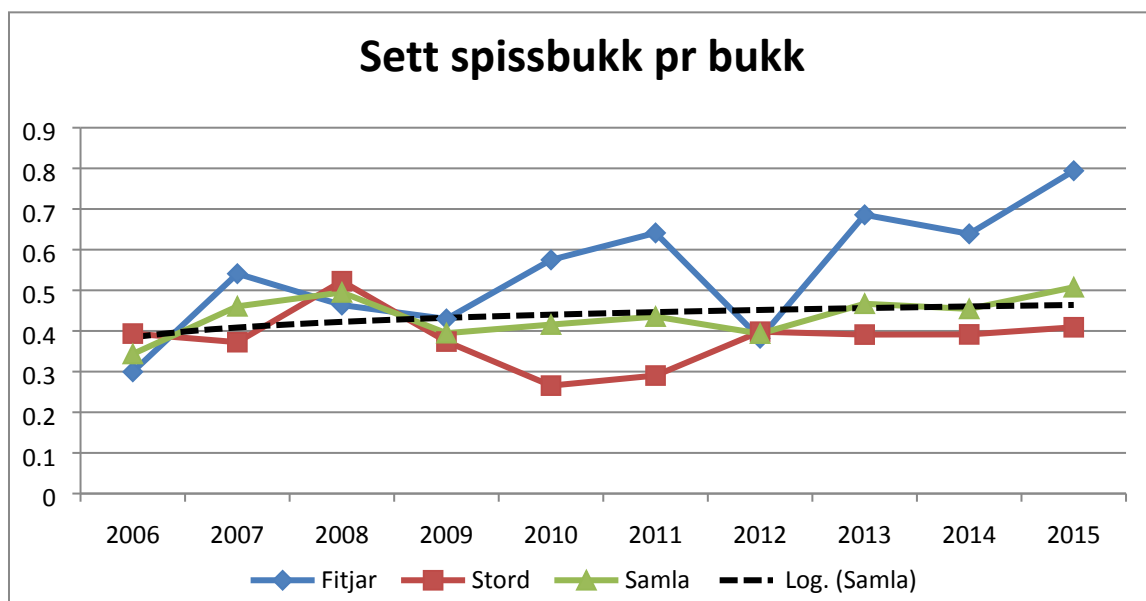
2.2.3. Sett Kolle pr. bukk

Diagrammet syner kor mange koller som vert observert pr. observert bukk (medrekna spissbukk). Trenden er her fallande noko som tilseier at det vert ein større del hanndyr blant dei vaksne dyra i bestanden.

Sett kolle pr. bukk gjev uttrykk for kjønnsfordelinga blant dei vaksne dyra i bestanden. Trenden her er fallande noko som tilseier at det vert meir hanndyr i bestanden. Dette samsvarar godt med dei endringane som er gjort i avskytinga dei seinare åra då andelen vaksne hanndyr i jaktuttaket er vesentlig redusert. Utifrå erfaringstal så reknar ein at når indeksen her er om lag 1,5 kolle pr. bukk eller lågare så har ein tilstrekkelig hanndyr i bestanden. Om ein følgjer trendlina (stipla line) så er ein no i ferd med å kome på dette nivået.

2.2.4 Sett spissbukk pr bukk

Diagrammet syner kor mange spissbukk som vert observert pr. bukk som vert observert. Dette gjev indikasjonar på gjennomsnittsalderen blant hanndyra i bestanden.

Trenden her er svakt aukande noko som tilseier at gjennomsnittsalderen blant hanndyra i bestanden er fallande. Dette samsvarar lite med endringa ein har gjort i avskytingsmønsteret med ein reduksjon av andelen eldre hanndyr i jaktuttaket og ein større del kalv og ungdyr. Det kan likevel forklarast utifrå at ein dei seinare åra har redusert bestanden. Ein har då skote fleire av dei vaksne dyra i bestanden enn det har vore rekruttert nye, og dermed fell gjennomsnittsalderen. Dette gjeld og mest truleg for hodyra. Dersom ein skal få auke i gjennomsnittsalderen må ein enno større del av jaktuttaket vere kalv enn det har vore til no. Om ein reduserer avskytinga ved å ta ut eit mindre tal kalvar og vil ein rekruttere fleire kalvar inn i bestanden og gjennomsnittsalderen vert ytterlegare redusert.

2.2.5. Sett hjort 2005 – 2014

Datamengda varierer noko frå år til år og heng ikkje direkte saman med tal jaktfelt som har registrert då datamengda pr. skjema varierer noko. Tabellen under syner totalt registrert datamengd dei ulike åra. Flest tal jegerdagsverk vart registrert i 2009 og deretter er både tal jaktfelt som har rapportert og tal registrerte jegerdagsverk redusert.

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tal jegerdagsverk	850	976	998	1208	841	949	948	930	830	824
Sett spissbukk	114	140	188	144	143	138	120	127	129	135
Sett bukk	332	304	380	365	344	317	305	272	284	266
Sett kolle	698	845	713	640	682	677	465	401	487	425
Sett kalv	441	517	399	434	398	384	298	281	299	277
Sett ukjent	201	195	249	300	211	266	242	235	156	204
Sum sett hjort	1786	2001	1929	1883	1778	1782	1430	1316	1355	1307
Jaktfelt som har registrert	44	39	40	39	36	36	32	30	26	29

Tabellen syner registrerte Sett hjort og jegerinnsats for dei 2 kommunane samla. Dei siste åra er både tal jaktfelt som har registrert og tal jegerdagsverk redusert. Dette er uheldig då det er viktig då kvaliteten på dei data ein hentar ut aukar med mengda registreringar som ligg bak. Det bør difor leggjast vekt på å få auka mengda registreringar.

2.3 Bestandsstruktur og vektutvikling - resultat frå Overvakingsprogrammet

Overvakingsprogrammet for hjortevilt som har samla inn kjevar og ovarier frå felte hjort i lag med data om slaktevekt, fellingstidspunkt m.v. har gjeve mykje kunnskap om bestandsstruktur, vektutvikling og reproduksjonsemne i hjortebestandane. På Vestlandet har det vore samla inn materiale frå felt hjort i 3 regionar Nordmøre/Sør Trøndelag, Sogn og Fjordane og Hordaland. I region Sogn og Fjordane har kommunane Flora, Gloppen og Stryn vore med og i Hordaland har Kvinnherad vore med. Avskytingsmønster og bestandsutviklinga har vore mykje godt lik for heile Vestlandet i perioden og data frå desse kommunane kan difor overførast/nyttast i andre kommunar. Det er Norsk institutt for naturforskning (NINA) som er ansvarleg for gjennomføring og oppfølging av *Overvakingsprogrammet*.

2.3.1. Vektutvikling hjå kalvar og ungdyr

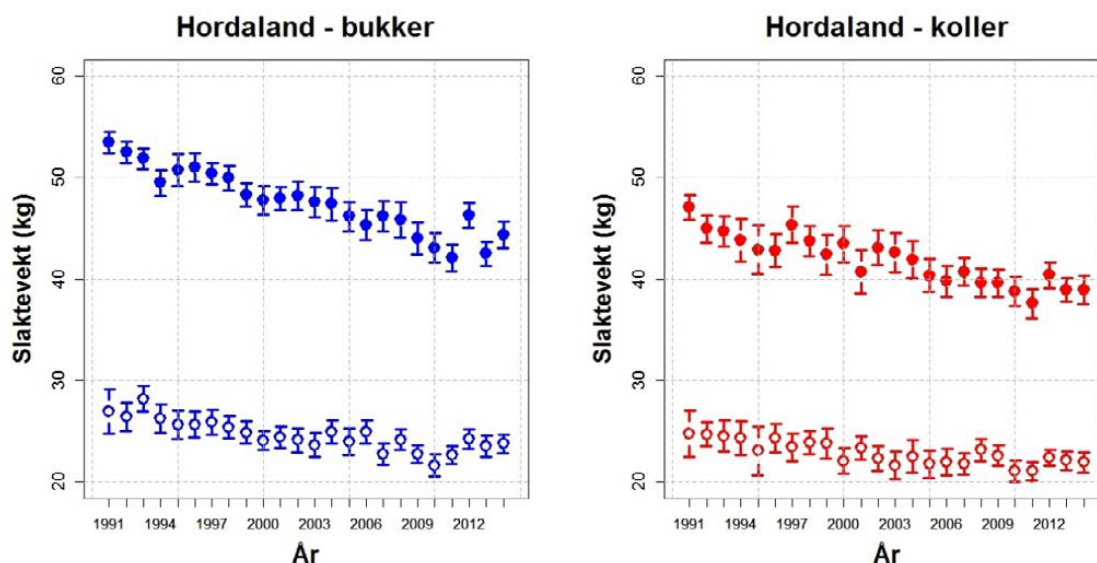
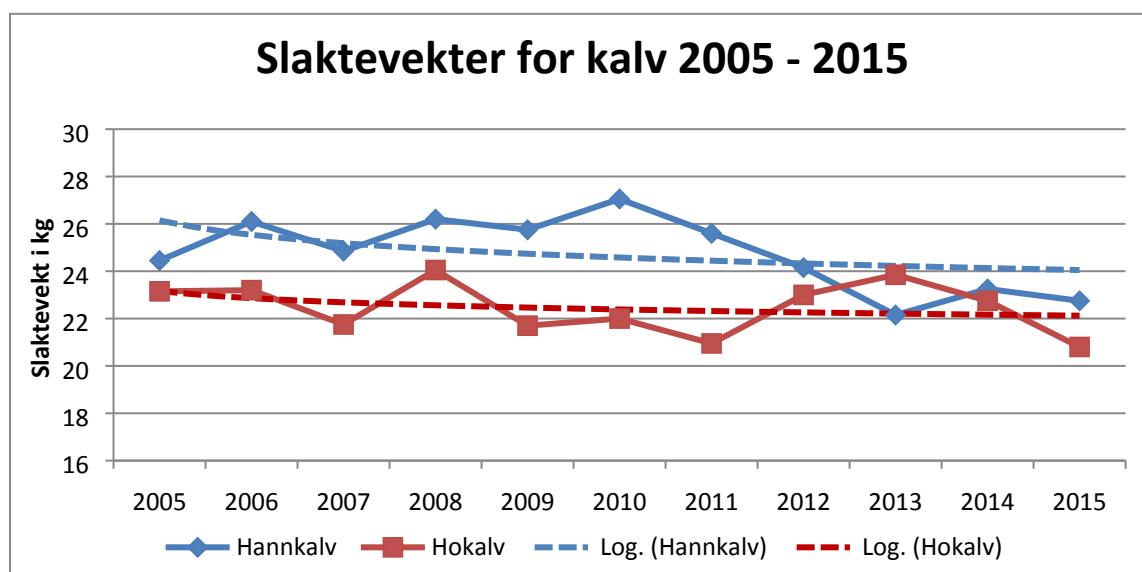
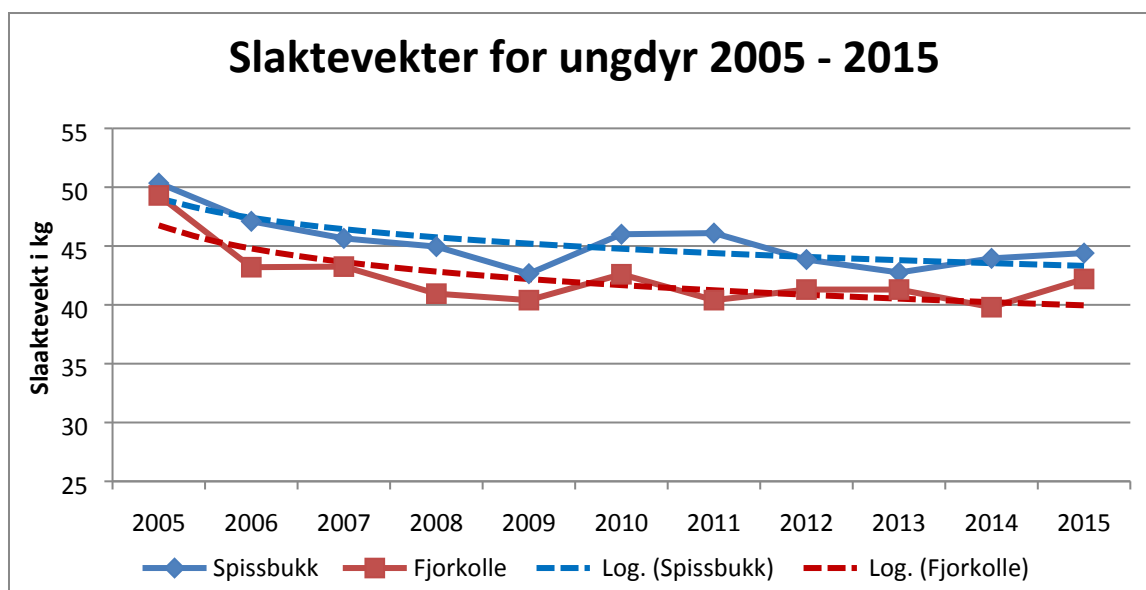

Diagramma syner utviklinga av slaktevektene for region Hordaland (Kvinnherad kommune). I takt med bestandsauken ein har hatt sidan 1980 talet og framover har slaktevektene for kalvar og ungdyr gått ned. Mønsteret er mykje godt likt i dei andre overvaksingsregionane på Vestlandet. Vekten her er justert til 1. oktober.

Stord og Fitjar har registrert slaktevekter på felte hjort sidan 2005 og diagramma nedanfor syner korleis vekta her har utvikla seg for kalvar og ungdyr.

Diagrammet syner utviklinga av slaktevekter for kalvar for Stord og Fitjar samla. Desse samsvarar mykje godt med det ein finn i frå Overvaksingsprogrammet. Største nedgangen var på -90 talet før ein tok til med registreringane her. Utifrå ulike beitetilhøve varierer vektene noko frå år til år, men trenden (stipla liner) er eintydig nedgåande.

Trenden (stipla liner) i utviklinga av slaktevektene for ungdyr er den same som for kalvane.

2.3.2. Reproduksjonsemna i hjortebestandane

Reproduksjonsemna i bestandane har og gått ned i takt med vektreduksjonen då andelen 1,5 åringar hodyr som kjem i brunst og får fram kalvar som 2 åringar er sterkt redusert. Dette er direkte vekt/kondisjonsavhengig då 1,5 åringar hodyr må vere over 40 kg før det er nokon stor sannsyn for at dei går i brunst og tek kalv. Dess høgare vekt over 40 kg dess større sjanse for at dei kjem i brunst fyrste året. For region Sogn og Fjordane er andelen 1,5 åringar koller som tek kalv redusert frå ca. 69 % når *Overvakingsprogrammet* starta i 1992 til ca. 31 % i dag noko som utgjer ein reduksjon på 55 %. Dyra på kysten er oftast mindre enn lenger inn i fjordane og for kystkommunen Flora i Sogn og Fjordane er det no under 20 % av 1,5 åringar av hodyr som går i brunst. Vektene her er noko høgare enn for Flora så det er truleg ein litt større del av fjorkollene her som går i brunst enn i Flora. Ein del hodyr med særst låg vekt/dårleg kondisjon tek heller ikkje kalv som 2,5 åringar. Ungdyra utgjer ein stor del av bestanden og dette påverkar såleis den totale produksjonsemna i bestanden negativt då ein må ha fleire dyr for å produsere ei viss mengde kalvar samanlikna med ein bestand der ein større del av hodyra produserer kalv.

Forutan at små kalvar er dårlegare rusta for å kunne klare fyrste vinteren som mange stader tidvis kan vere eit nålaug vil dei heller aldri kunne vekse seg store. Dei vil bli små dyr både som ungdyr og vidare utover i livet. Små dyr før vanlegvis små kalvar, men her kan alderen til ein viss grad kompensere noko då eldre koller før større kalvar enn yngre koller. Alderen på dei vaksne hodyra i bestanden er såleis med å påverkar kalvevektene.

2.3.3. Alderen til dyra hjortebestandane

NINA har med bakgrunn i det innsamla materialet i *Overvakingsprogrammet* sett på utfordringar i høve framtidig forvaltning av hjortebestandane (NINA Rapport 571). Dei har då mellom anna freista å rekonstruere korleis hjortebestandane i dei ulike regionane såg ut før jakt i 2006. Utifrå dette har dei berekna gjennomsnittsalderen til dei vaksne dyra (2 år og eldre) i bestandane. Her finn dei at i region Hordaland (Kvinnherad kommune) var det 2334 koller med ein gjennomsnittsalder på 5,0 år og berre 633 bukkar med ein gjennomsnittsalder på 3,4 år. Tilsvarande for region Sogn og Fjordane var 2562 koller – 5,2 år og 693 bukkar – 3,0 år.

Grunna endringar i avskytingsmønsteret dei siste 5 – 10 åra med ein noko større del kalvar og ungdyr i jaktuttaket var gjennomsnittsalderen aukande ei tid etter dette. Med den reduksjonsavskytinga ein dei fleste stadar har hatt dei siste 4 – 5 åra er diverre denne utviklinga igjen snudd og gjennomsnittsalderen har dei siste åra gått noko ned. Det er såleis særst lite eldre dyr i bestandane samstundes som andelen vaksne bukkar er særst liten.

2.3.4. Årsaker til vektreduksjon

Det er ei rekkje tilhøve som kan påverke slaktevektene til kalvane som og er avgjerande for kor store dei vert som vaksne dyr. Både beitekvalitet, beitekonkurranse, kalvingstidspunkt og alderen på dei vaksne dyra i bestanden spelar inn her.

Beitekonkurranse:

Auka konkurranse om den beste og mest næringsrike maten er ein vanleg årsak til at auka bestandstettleik medfører reduserte kroppsvektar for hjort og andre gras/planteetande dyr. Vinterbeitet handlar for mange berre om å overleve med minst mogleg tap av kroppsvekt, men det er i vekstsesongen dyra veks og legg opp opplagsnæring til å tære på gjennom vinteren. Det er såleis sumarbeitet som er avgjerande for kroppsstorleiken og kondisjonen til dyra. Ved aukande bestandstettleik vert det konkurranse om dei mest næringsrike og attraktive beiteplantane. Dette betyr ikkje at dyra går rundt og svelt, men at dei får tilgang til mindre av dei mest verdfulle beiteplantane og fylgjeleg ikkje så god vekt/kondisjonsutvikling som dei kunne ha hatt.

Alderen til dyra i bestanden:

I høve kalvevektene så er det ikkje berre bestandstettleiken som spelar inn, men kalvingstidspunktet er og avgjerande for vektutviklinga til kalvane. Tidleg kalving vert rekna som ein stor fordel då kalvane får med seg meir av den produktive tida tidleg på sumaren med høgt proteininnhald i vegetasjonen.

Store og eldre koller i god kondisjon kjem tidleg i brunst og før oftast fram store kalvar som vert kalva tidleg. Dette har stor betydning for vektutviklinga til kalvane og dermed og kor store dei vert som vaksne. Koller som vert para (for) seint kan kompensere for dette ved å korte ned drektigheitstida noko. Dette inneber då oftast mindre og svakare kalvar som likevel vert fødde seint og er såleis heller ikkje positivt i høve vektutviklinga.

Å ha tilstrekkelig med vaksne hanndyr i bestanden har og påverknad for kalvevektene. Brølinga til dei eldre bukkane kan framskande og synkronisere brunsten hjå kollene. Kolla må parast innan eit tidsrom på om lag eit døger dersom det skal verte kalv. Om den ikkje vert para då kan den gå i brunst igjen om ca. 18 dagar. Dette inneber seinare paring som er avgjerande for kalvevektene. Godt vaksne hanndyr som har samla seg eit «harem» som dei fylgjer har og ofte erfaring og vil kunne pare kollene når dei er klare. Mangel på vaksne bukkar reknar ein difor mange stader kan vere årsak til manglande paring og dermed ombrunst.

Vaksne hanndyr har lenge utgjort ein for stor del av det samla jaktuttaket. Dei seinare åra er hanndyrdelen i uttaket redusert og for siste 5 års periode utgjorde den 17,3 %. Dette er positivt i høve å auke andelen vaksne hanndyr i bestanden, men det vil vere ein fordel å redusere denne andelen ytterlegare.

Sett kolle pr. bukk tilseier at andelen hanndyr i bestanden har vore aukande dei siste 10 åra så utviklinga går rett veg men Sett spissbukk pr. bukk tilseier at gjennomsnittsalderen på hanndyra går nedover.

Auka gjennomsnittsalder for både hann og hodyra i bestanden vil vere med å leggje grunnlaget for auka kalvevektar. Beste tiltaket for å gjere dette er å ha ein stor del av jaktuttaket som kalv. Resultat frå *Overvakingsprogrammet* tilseier at med den avskytinga som har vore vanleg hittil vert berre ca. 11 – 12 % av fødde kalvar felt det året dei er kalv. Det er såleis inga fare for å felle for mykje kalv.

2.4. Skader på jordbruksareal, skog, hagar.

Hjorten si beiting påverkar vegetasjon og naturgrunnlaget og med det næringsinteresser som jord, skog og hagebruk. Skade i private hagar og på gravplassar, parkar o.l. kan og einskilde stader vere eit problem. Kollisjonar med hjort er og mange stader eit problem i trafikken.

2.4.1. Beiteskader på jordbruksareal

Beiting frå hjort på jordbruksareal og skog kan medføre økonomiske tap for brukarane av betydeleg omfang. Omfanget av dette avheng av det lokale beitepresset, avlingstype og alder på skogen. Det økonomiske tapet er størst i meir intensive jordbruksproduksjonar som frukt og frilandsgroensaker. I Stord og Fitjar består jordbruksproduksjonen i hovudsak av gras til husdyrfôr der tapet pr. arealeining er noko mindre, men også her kan beiting av hjort medføre betydelege tap. Særskilt der hjorten beitarr på innmarksareala gjennom heile vekstsesongen kan avlingstapet verte stort.

Innmarksareala utgjrr mange stader viktige beiteområder for hjorten særskilt vår og haust. Beitepresset er oftast størst i typisk vinterbeiteområde der det står mykje dyr frå hausten av og til vårtrekket startar i byrjinga av mai. I slike område med lite snø der hjorten kjem til enga gjennom vinteren kan tapet bli særskilt stort då den beitarr graset så hardt nedåt at mykje av det beste graset går ut. Dette vert erstatta av meir beitesterke artar med lågare fôrverdi og produksjon noko som medfører at enga må fornyast oftare om ein skal oppretthalde ein høg fôrproduksjon. I slike område kan det dersom det og vert beita gjennom vekstsesongen vere snakk om eit avlingstap på opptil 40 % av totalavlinga. Forureining av hausta for med hjorteavføring som vert med i foret under haustinga kan og vere eit problem der hjorten beitarr på innmark om sumaren.

For å avgrense skadane på jordbruksareal der hjorten beitarr gjennom heile sumaren kan ei løysing vere å ta ut «problemdu» ved skadefellingsløyve på våren og utover sumaren og tidleg haust fôr trekkdu kjem. Då det ofte er koller som etablerer eit slikt beitemønster må ein og ta omsyn til at dei oftast har kalv. Slikt skadefellingsløyve kan difor ikkje gjevast fôr kalvane tek til å fylgje mora på beite. Med tidleg jakttdsstart som no 1. september vil ein og innanfor ordinær jakttdsstart klare å få vekk slike dyr om ein prioriterer dette fyrst i jakta. Utover hausten vil det ofte vere mykje dyr på innmarka i vinterbeiteområda, og her er det lite ein kan gjere for å avverje skadane anna enn å gjerde inn jordbruksareala.

2.4.2. Beiteskadar på skog

For skog er det i hovudsak 2 typar skader som medfører større økonomisk tap for skogeigaren. Dette gjeld borkgnaging på produksjonsskog (hogstklasse 3 og 4) av gran og knopp/skotbeiting på ungskog (hogstklase 2) av gran og furu. Borkgnaging på gran medfører ofte roteskadar i områda med gnag og rotstokken ver øydelagt som sagtømmer. Trea vert og svekka av råteangrepet noko som ofte kan medfører stammebrekk. Skotbeitinga på ungskog i hogstklasse 2 medfører sterkt redusert vekst og ved gjenteken hard skotbeiting kan det medføre at trea dør. På furu kan borkgnag og vere eit problem i hogstklasse 2 då det kan medføre at nedste delen av treet vert øydelagt.

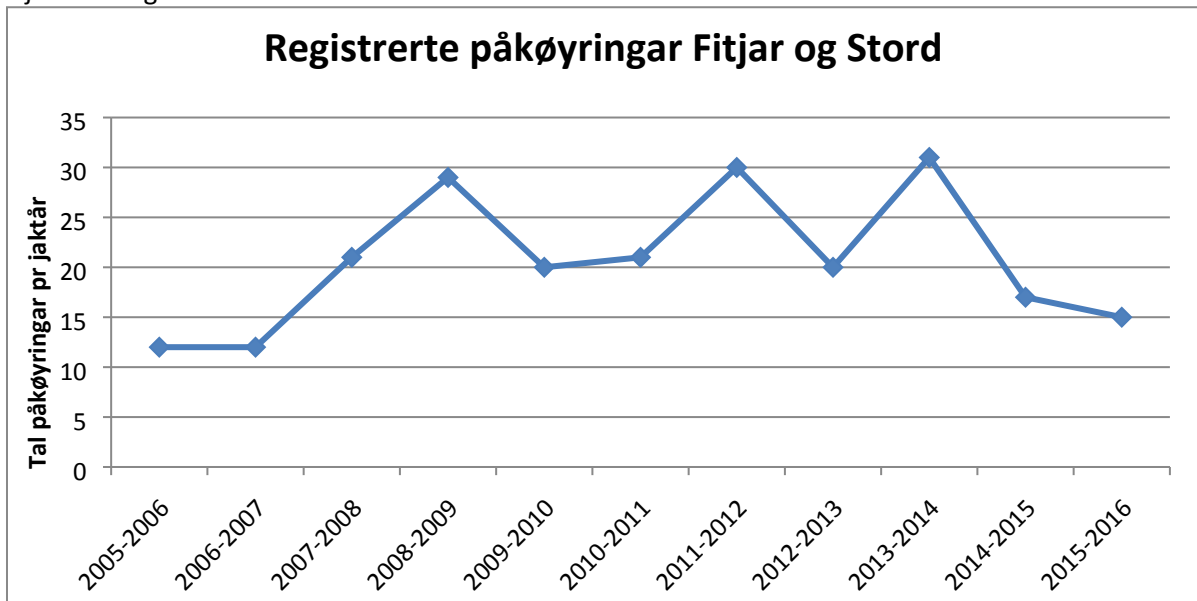
Også i høve skadar på skog er det vinterbeitelokalitetane som er mest utsett, og ein del stader vil det med dagens hjortebestand vere vanskeleg å få etablert ny skog med brukande tettleik og kvalitet. Om dette er av betydeleg omfang for etablering av ny skog kan Skoglova leggje føringar for at bestandane må reduserast.

2.4.3. Skadar i hagar og gravplassar.

Mange stader kan det og vere problem med hjort som gjer skade i hagar og på gravplassar. Slike problem er ofte knytt til einskilde dyr som fort kan verte lite sky overfor folk og vanskeleg å jage. Løysing på problemet i dei fleste tilfelle er å ta ut slike dyr ved jakt eller skadefellingsløyve.

2.5. Påkøyringar

Talet registrerte påkøyringar av hjort dei seinare åra varierer frå 12 til 31 påkøyringar pr. år. Talet påkøyringar heng ofte i saman med bestandsstorleiken og har gått noko ned dei seinare Hovudtyngda av påkøyringane skjer på E39 og er spreidd over mest heile strekninga av denne over øya. Det er likevel einiske stader med større konsentrasjonar der det kan vere aktuelt å utføre tiltak. Dette kan vere utvida ryddebelte eller ledegjerder for å styre kryssingane til meir oversiktlege strekningar. Det er vegvesenet som utfører sikringstiltak langs riksvegnettet medan det er kommunen som har ansvaret for å registrere påkøyringar. For at vegstyremaktene skal kunne styre slike tiltak der dei gjev best effekt er det difor viktig at alle påkøyringar vert registrert i Hjorteviltregisteret.

Kartet viser registrerte påkøyringar av hjort i Fitjar og Stord for perioden 01.01.2010 - 31.12.2016. Som ein ser er hovudtyngda på E39 og er spreidd over størstedelen av strekninga men er einskilde strekningar har langt større tydelege konsentrasjonar.

3. Organisering, valdstruktur og områdebruk

For å kunne drive ei målretta bestandsforvaltning er det viktig at jaktrettshavarane er organisert i store nok og godt avgrensa einingar i høve årsleveområda til dei «lokale hjortebestandane». Denne organiseringa kan anten vere som vald eller at vald samarbeider om bestandsplanar ved å organisere seg i Bestandsplanområde.

3.1. Dagens valdstruktur og organisering

Størstedelen av arealet i Stord kommune på stordøya er samla i Stord hjortevald som har eit godkjent areal på 68.110 daa, i tillegg er det 5 mindre vald her forutan eit vald på Huglo. I Fitjar er øvrebygda storvald som har eit godkjent areal på 3.8324daa det største. Forutan dette er det 14 mindre vald med godkjent areal mellom 1.000 og 11.000 daa. Samla godkjent areal for begge kommunane er 182.933 daa.

3.2. Hjorten sin områdebruk, resultat frå Merkjeprosjekt

Dei seinare åra har det vore gjennomført ei rekkje prosjekt med merking av hjort som har gjeve mykje ny kunnskap om hjorten sin områdebruk gjennom året. Prosjektet Hordahjort som vart avslutta i 2013 har merka fleire hjort i området her. I Stord kommune vart det merka 3 dyr, 1 kolle som var særstasjonær, og 2 bukkar som begge heldt seg innanfor kommunen sjølv om dei brukte store delar av arealet her. Ein bukk merka i Austevoll var innom både Fitjar og Stord kommunar i løpet av året og det same var ein bukk merka på Tysnesøya.

Merkjeprojektet i Sunnfjord og Sogn er eit anna større prosjekt som vart avslutta litt før Hordahjort. Mestedelen av resultatane frå desse 2 prosjekta samsvarar og dei kan såleis utfylle og overlape kvarandre.

Det er ingen stader det er merka så mange dyr at ein kan sei noko eksakt om ulike «bestandar» sine avgrensingar. Nokon heilt avgrensa bestandar finn ein heller ikkje då det uansett kor ein set ei grensa alltid vil vere dyr i området som oppheld seg utanfor dette området i delar av året. Det som er viktig er å freiste å avgrense dei områda ein meiner hovudtyngda av hjorten i eit område nyttar gjennom heile året.

Utifrå data frå alle merka dyr har Merkjeprojektet i Sunnfjord og Sogn freista å få fram meir generelle retningslinjer for storleik på leveområde, områdebruk gjennom året m.v.

Hovudkonklusjonane frå prosjektet er at:

- 60 % av hjorten vart klassifisert som trekkdyr – dvs. ulike leveområde sommar og vinter
- Trekkdyra forflytta seg i snitt 18 km mellom sommar og vinterområde
- Ingen klare skilnader i høve andelen trekkdyr mellom kyst og innland
- Arealet for årsleveområdet varierer frå 1 – 500 km² og er i snitt 84 km²
- Bukkane har langt større leveområde enn kollene.
- 100 km² vil kunne fange heile årsleveområdet til 80 % av kollene i ein «bestand»
- Ein hjort brukar i gjennomsnitt 2 kommunar gjennom året.
- Ein gjennomsnitts kommune fangar 90 % av ein «bestand»
- Geografiske tilhøve som dalføre/fjellkjedar og fjordsystem spelar inn på avgrensing av leveområda.
- Aukande del trekkdyr med aukande variasjon i topografien.
- Redusert del trekkande dyr med aukande bestandstettleik.

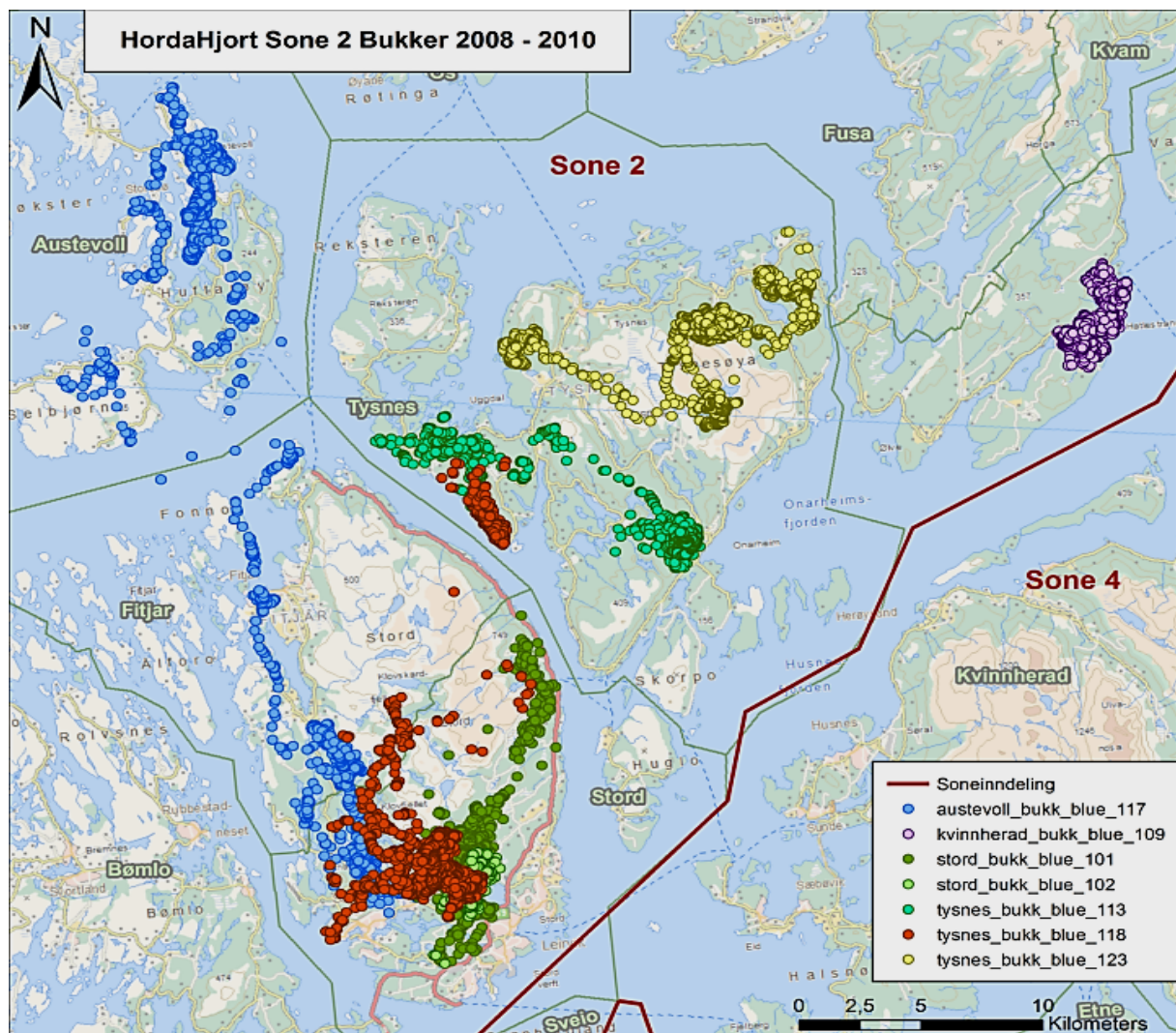
Resultata frå Hordahjort samsvarar mykje godt med resultatane frå Sunnfjord og Sogn men ein litt mindre del av dyra her vart klassifisert som trekkdyr. For Hordahjort samla så vart 51 % av dei merka kollene og 68 % av bukkane klassifisert som trekkdyr. Definisjonen som er brukt for trekkdyr er at det skal vere minst 3 km mellom dei områda eit dyr brukar om sumaren og dei områda dei nyttar om vinteren. Såleis kan dyr som ikkje er klassifisert som trekkdyr og bruke til dels store areal gjennom året. Eit fåtal dyr er særstasjonære og oppheld seg innanfor eit areal på ned mot 1 km² gjennom heile året.

Hovudtyngda av arealet i kommunane her ligg på Stordøya og mindre delar på ei rekkje mindre øyar i kring. I Fitjarøyane er det korte avstandar mellom øyane i Fitjar og Bømlo kommune og det er heilt innlysande at det trafikk mellom kommunane her.

Sjølv om det er utveksling av dyr mellom Fitjar og Stord og alle tilgrensande kommunar er det likevel ikkje sikkert dette er av bestandsmessig betydning - dvs. at det er viktig for hovudtyngda av hjorten som oppheld seg i kommunane på årsbasis.

Utifrå geografiske tilhøve er det likevel nokså klart at dei 2 kommunane på øya har mykje av hjorten felles og at det bør samarbeidast over kommunegrensa om forvaltninga skal kunne verte målretta.

Kart som syner områdebruken gjennom året for bukkar merka i Hordahjortprosjektet:

Kartet syner kvar dei merka bukkane i sone 2 har bevega seg i løpet av året.

4. Forvaltningsmål og tiltak i planperioden

4.1 Hovudmål

Hjorten er ein viktig utmarksressurs for Stord og Fitjar kommunar. Bestandane skal forvaltast slik at det sikrar grunnlaget for ei langsiktig og stabil hausting av hjort som ein ressurs for jakt, naturopplevingar (rekreasjon), matproduksjon og næringsutvikling.

Dette utan at konfliktnivået i høve andre nærings og samfunnsinteresser vert for stort.

4.2 Delmål

4.2.1 Bestandsretta og grunneigarstyrt forvaltning av hjortebestandane

Forvaltninga av hjort i kommunane skal gjerast ved bestandsplanar avgrensa mest mogleg i samsvar med dei ulike bestandane sine leveområde.

4.2.2 Forvaltninga skal vere Kunnskapsbasert

Offentlege vedtak som rører ved naturmangfaldet skal så langt det er rimelig vere basert på vitskapleg kunnskap jf. § 8 i *Naturmangfoldlova*.

4.2.3 Redusere omfanget av arealbrukskonfliktar i høve andre interesser:

- Skadar på jordbruksareal/avlingar og skog
- Påkøyringar/kollisjonar mellom hjort og køyrety
- Skadar i hagar m.v.

4.2.4 Stogge vekt nedgang for kalvar

Kalvevektene som er avgjerande for vektutviklinga til dyra seinare og med det reproduksjonsemna i bestandane vert påverka av mange faktorar. Her reknar ein at bestandsstrukturen med kjønnsfordeling og gjennomsnittsalder blant produksjonsdyra spelar ei vel så viktig rolle som beitekonkurranse. Å snu trenden med reduserte slaktevektar er ikkje gjort på nokre få år, men dess tidlegare ein set inn tiltak dess raskare vil ein få resultat. Viktigaste tiltaket for å snu utviklinga vil vere å auke gjennomsnittsalderen blant dei vaksne dyra og å syte føre at det er tilstrekkelig med vaksne hanndyr i bestanden.

4.2.5 Auke reproduksjonsemna i bestanden

Grunna låg gjennomsnittsalder blant dei vaksne dyra i bestandane er reproduksjonsemna låg i høve det den kan vere. Viktigaste tiltaket for å betre dette er å auke gjennomsnittsalderen noko som og vil gje meir robuste og stabile bestandar.

4.2.6 Legge til rette for eit årleg uttak på om lag 320 dyr

Totaluttaket dei seinare åra har vore so høgt at bestanden no er redusert noko i høve toppen som slik ein tolkar Sett hjort var i 2010. Etter dette auka ein avskytinga nokre år og høgste uttaket hadde ein i 2013 med 316 dyr totalt. Det er likevel grunnlag for å ta ut like mange hjort under jakt som i dag med ein mindre totalbestand. Dette føreset at kalv og ungdyr utgjer ein stor del av jaktuttaket og eldre dyr av begge kjønn ein mindre del enn i dag. Dette inneber og at det er rom for eit større uttak enn dagens uttak på ein tilsvarande totalbestand som det ein har i dag.

4.3 Tiltak:

4.3.1 Bestandsretta og grunneigarstyrt forvaltning av hjortebestandane

Det skal arbeidast for at valda i kommunane samarbeider om felles bestandsplanar. Bruke kunnskap frå *Hordahjort* og andre merkjeprosjekt for å avgrense bestandsplanområde. Her deltek kommunane i prosjektet *Forvaltning av hjortebestand 2013 – 2017*. Dette har som hovudmål å avgrense ulike bestandar sine leveområde og å få til ei organisering av grunneigarane mest mogleg i samsvar med dette uavhengig av kommune og fylkesgrenser.

Vald som vel å stå utanfor bestandsplansamarbeid får tildelt fellingsløyve i samsvar med gjennomsnittleg areal og fordeling som tilgrensande/kringliggjande vald/bestandsplanområde med godkjend bestandsplan.

4.3.2 Forvaltninga skal vere Kunnskapsbasert

Sett hjort er det beste verktøyet ein i dag har for å kunne sjå bestandsmessige endringar. For at dette verktøyet skal vere best mogleg er ein avhengig av at det vert registrert mest mogleg data frå jakt. Alle vald/jaktfelt skal registrere Sett Hjort data. Dette kan om naudsynt påleggjast dersom det ikkje vert gjort friviljug.

Kunnskap om hjorten sin områdebruk avdekka gjennom merkjeprosjekta skal i lag med lokalkunnskap om trekk og trekkvegar leggjast til grunn for avgrensing av bestandsplanområder. Anna

relevant kunnskap om bestandsutvikling og biologi mellom anna resultat frå *Overvakingsprogrammet for hjortevilt* skal og leggjast til grunn i høve utforming av mål for bestandsutvikling.

4.3.3 Redusere omfanget av arealbrukskonflikter i høve andre interesser:

Registrere alle rapporterte påkøyringar i Hjorteviltregisteret. Samarbeid med vegmyndigheitene for – om mogleg å få sett i verk tiltak på utsette strekningar.

Leggje til rette for uttak av "stasjonære" dyr i frå bustadområde og jordbruksareal på våren og forsommaren når vårtrekket er over og på ettersumaren/hausten før hausttrekket er i gang.

4.3.4 Stogge vekt nedgang for kalvar

Andelen eldre bukk skal utgjere maksimalt 15 % av det samla jaktuttaket årleg.

Andelen kalv skal utgjere minst 35 % av det samla jaktuttaket årleg.

4.3.5 Auke reproduksjonsemna i bestanden

Andelen kalv og ungdyr skal årleg utgjere minst 65 % av det samla jaktuttaket.

Andelen eldre hodyr skal årleg utgjere maksimalt 20 % av det samla jaktuttaket.

4.3.6 Legge til rette for eit årleg uttak på om lag 320 dyr

Andelen kalv skal utgjere minimum 35 % og kalv og ungdyr til saman skal utgjere minst 65 % av det samla jaktuttaket.

Andelen eldre hodyr skal utgjere maksimalt 20 % av det samla jaktuttaket årleg.

Lik fordeling av jaktuttaket mellom kjønn for dyr 1,5 år og eldre.

Auke av det årlege jaktuttaket frå dagens om lag 290 dyr/år til 320 dyr/år ved å auke tal fellingsløyve tilsvarande. Sett Hjort må nyttast for å korrigere tildeling/totaluttak.